

nih, ampak skoro edino le zaradi akutne pijanosti, po večini zaradi zločinov, ki so jih storili v soboto, nedeljo in ponedeljek, in sicer 59%. V enem samem letu je bilo v enem okraju na Dunaju obsojenih 680 pijancev zaradi raznih zločinov na 294 let ječe. Statistika čeških kaznilnic in po-boljševalnic kaže, da je 21% moških in 7% žen pijancev; v prisilnih delavnicah je 65% moških alkoholikov in 28% žensk. V 34% vseh kazenskih slučajih se je zgo-dil zločin v pijanosti.

Ze slišim ugovor, zakaj navajam tuje statistike; pri nas ni tako hudo. A ljudje, ki so živeli med tujimi narodi in so teme-ljito proučevali njihove razmere, opazivši življenje, vedo dobro, da glede pijančevanja mi nikakor ne zaostajamo za dru-gimi. In posledice pa tudi ne izostajajo. Seveda vemo prav dobro, da tu pijo mnogo vodke, da tam popijo mnogo piva, kako je doma, tega pa ne vidimo. Žal, da statistika ni tako zbrana, da bi sami čitali grozne številke — strašno bilanco alko-hola.

Alkoholizem in socialno vprašanje.

V Avstriji izdajo letno za pivo okrog 900 milijonov kron, za žganje 350 milj K, a za vino 200 milijonov kron, skupaj torej 1450 milijonov. Za vojaštvo in mornarico izdajo 344.400.000 K. Za alkohol se izda 3krat več nego za militarizem. Tudi dru-ga države izkazujejo velike številke, a bi bilo preobširno navajati vse. Kdor hoče videti in misliti, se bo pač zamislil pri teh številkah. Na Kranjskem popijejo okrog 33.000.000 K, na Slovenskem sploh pa nad 100 milijonov. Strašna malenkost to, kaj ne?! In abstinenco gibanje silno nepo-trebna sitnost! Koliko javno podpiranih je prišlo do bede zaradi pitja! Koliko de-lavne sile se izgubi, uniči z alkoholom! Kajpada, pijača da moč! V resnici pa pitje močno ovira pravilno delo! To so doka-zali v Nemčiji poizkusi na vojaki. To jasno kažejo data iz velike opekarne v Umbridge v Angliji. En del delavcev je bil abstinenten, ostali so pri delu pili zmerno pivo. Celotno je izdelala opekar-na na leto 23 milijonov opek. Delavec pi-ve je povprečno izvršil 760.269 opek, abstinent 795.000 opek, torej za 35.131 več; najboljši delavec pivec je izvršil na leto 880.000 opek, najboljši delavec od abstinentov 890.000, t. j. za 10.000 več. Najslabši delavec pivec 659.000, najslabši delavec abstinent 746.000, torej 87.000 več. Tudi na Nemškem so prišli v posled-nji dobi do spoznanja, da pitje, čeprav zmerno, jako slabo vpliva na narodno gospodarstvo. Posebno je to dokazal dr. Stehr s svojim opazovanjem v 39 obrtnih zavodih z 59.000 delavci. V Ameriki, v Angliji, v Nemčiji je po mnogih tvornicah strogo prepovedana vsaka pijača med delom. Naš kmet in delavec se silno rad izgovarja s težkim delom, da mora piti. No, drugi so že lahko abstinentje, jaz pa ga moram malo, sicer ne morem delati. Socialni demokratje so po veliki večini delavci, ki morajo tudi teško delati, pa poslušajmo, kaj so letos na svojem kon-gresu sklenili v Švici:

1. Vsa zborovanja naj se vrše brez alkohola.
2. Pri veseljih naj se toči kolikor mogoče brezalkoholne pijače.
3. Po vseh strokovnih društvih naj se vrše redna predavanja o alkoholnem vprašanju.
4. Strankino časopisje naj redno pri-naša protialkoholne članke.
5. Zidajo naj se hiše z vrtovi za de-lavstvo, v katerih bližini ne sme biti no-bene gostilnice.

Li meniš, da so to storili, ker da pi-jača moč? In zakaj je vojaško poveljstvo v vseh bojujočih se državah prepovedalo alkoholne pijače vojaštvu? Ponekod so sploh uničili vse zaloge alkoholnih pijač. Čemu to, ako da alkohol moč in greje? Da, spoznali so hinavskega prijatelja, od-krili v njem najhujšega sovražnika, ka-kršnega nima več človeštvo. Izpregledali so, in upajmo, da bo izpregledal še marsi-kdo, ko bo videl, da so njegovi izgovori in pomisleki zastareli, da abstinenca pre-ko njega gre svojo zmagoslavno pot.

Ker se je nekdo spodtaknil pri »Iz-govorih« nad samimi začetnicami, upam, da mu ustrežem s polnim podpisom. Ve-selilo me bo, ako se oglasi s kakim »Iz-govorom«, ki ga še nisem obdelal.

Vsem, ki so dobre volje — brez al-kohola:

Prav srečno novo leto!

Ivan Ev. Bezeljak.

Ozirajte se na tvrdke, ki objavljajo svoje oglase v Učiteljskem Tovarisu.

Književnost.

Skladatelj Ivan pl. Zajc umrl. V Za-grebu je umrl dne 17. t. m. znani hrvatski skladatelj in glasbenik Ivan pl. Zajc. Po-kopan je bil na deželne stroške, mesto Zagreb mu je dalo častni grob.

Umetniška razstava je bila otvorjena v nedeljo v Ljubljani v Jakopičevem pa-viljonu. Na razstavi so zastopani naši prvi umetniki. Kogar nanese pot v Ljubljano, ta naj ne zamudi obiskati razstave.

Pomen glasbe v malih narodih. V svojem nekrologu o pokojnem skladatelju Ivanu pl. Zajcu piše »Hrvatski Pokret« med drugim: Ob njegovem odru moramo osvežiti spomine, morajo dospeti do nas zvoki neštevilnih njegovih rodoljubnih in sladkih davorij, da občutimo, kako veli-ko nalogo je izvršil v našem narodnem življenju, koliko praznino pri nas je iz-polnil s svojim glasbenim, od Boga da-nim mu darom pokojni Zajc. V malem narodu, na bujenju njegove nacionalne misli, igra glasba eno največjih vlog. Zajc je uglašil vsa narodna čustva, vse težnje in stremjenja. Vsak vztrepet narodne du-še je našel odmeva v Zajčevi glasbi, in se more po njegovih skladbah konstatirati naš narodni razvoj. Z Zajčevim imenom in delom smo mogli preko mej, a to je v veliki meri povzdigalo ponos in narodno samozavest. Zajc pomenja za nas kos ne-davne naše zgodovine, našega preporeka, zato pa mora biti tudi žalost na njegovi smrti splošna, mora biti narodna.

Srednješolske vesti.

Uniformne čepice za srednješolce uvažajo na vseh dalmatinskih zavodih. Gimnazijci imajo na čepicah črko G, realci črko R in učiteljski črko P. Uniform, ki jih je predpisala šolska uprava, letos dijak še ne bodo nosili.

Preložitev občnega zbora. Letošnji občni zbor »Društva slovenskih profes-sorjev v Ljubljani« je zaradi izrednih raz-mer preložen na poznejši čas.

Srednje šole v Bosni. Iz Sarajeva nam pišejo: Tu v Bosni so že vse srednje šole odprte, nekatere so začele s poukom že pred poldrugim mesecem. Otvoritev nedeljskih šol torej ni odgojena na nedo-ločen čas, kakor je poročal pred kratkim vaš cenjeni list, pač pa sta zaprti kazens-ki potom za leto dni dva zavoda, gim-naziji v Mostaru in v Tuzli, in sicer za-radi lanskih dijaških izgrediv.

Iz naše organizacije.

Učiteljsko društvo za ormoški okraj je zborovalo dne 3. decembra v ormoški okoliški šoli. Z ozirom na dejstvo, da je mnogo tovarišev pod orožjem in je na mnogih šolah bil na ta dan pouk, je bilo zborovanje dobro obiskano. V začetku zborovanja se je predsednik tov. Rajšp spominjal v vznesenih besedah 66letnice vladanja našega presvetlega cesarja ter konča s trikratnim »Živio!« na našega vladarja, kateremu klicu se navzoči nav-dušeno odzovejo. Nadalje se spominja tudi mobiliziranih tovarišev, ki so: Rosina, Sijanec, Žolnir, Košar, Najzer in Muzek, ter želi, da bi se kmalu čili in zdravi vrnili v naše vrste.

Zapisnik zadnjega zborovanja odpa-de, ker je tajnik tov. Rosina pri vojakih. Izmed dopisov je omeniti V. okrož-nico Zveze v zadevi učiteljskega sklada za one učiteljske obitelji, ki so njih očetje poklicani v vojaško službo. Tozadevno se je vršila pri Sv. Miklavžu odborova seja in se je poslal vsemu tuokrajnemu učiteljskemu poziv k prispevanju za ta sklad. Temu pozivu se je učiteljsko odzvalo z zneskom 21 K.

O delu učiteljskega za avstrijski »Rdeči križ« poroča tov. Rajšp. Iz nje-govega poročila je posneti sledeče: Ko je na-stala mobilizacija in se je vozilo vojaštvo skozi naše kraje, je med drugim tudi učiteljsko skrbelo za krepčila vojakom s tem, da je pobiralo narvalne doneske ter jih pošiljalo na železniške postaje. Isto delo je vršilo tudi, ko so se z bojišč vo-zili ranjenci. Naše društvo je prispevalo za »Rdeči križ« 10 K in tudi posamezni člani in članice so darovali in še darujejo po svojih močeh v ta namen. Učiteljsko je vplivalo na mladino, da je ta nabirala robidove liste, ki se ga je na posameznih šolah prav mnogo posušilo. V zadnjem času pa se je po občinah marljivo pobiralo denarne prispevke za volno, iz katere ple-tejo učenke pod vodstvom učiteljic razne zimске potrebščine za naše vojake. Pri učencih pa so se pobirali prispevki za bo-žičnico našim vojakom. Tako je učiteljsko ormoškega okraja mnogo storilo za vojno

pomožno akcijo. Predsednikovo poročilo se vzame z zahvalo na znanje.

K tej točki sta se sprejela sledeča predloga: 1. Vse delovanje učiteljskega za avstrijski »Rdeči križ« naj se vestno zabe-ležuje in po vojni objavi. 2. Štajerska Zveza naj sestavi statistiko, ki bo iz nje razvidno, kako je sloven. učiteljsko za-dostilo ukazu deželnega šolskega sveta glede pletenja vojaških potrebščin, katera dela in v kolikem številu so se izvršila, ko-liko denarja se je nabralo v ta namen itd. To bo neovrgljiv dokaz o patriotičnem de-lovanju učiteljskega za vojne. Vsaka šola naj pa to tudi zase po zgledu nemških šol objavi v slovenskih in nemških listih.

Razmotrivanje, kako je šolsko mla-dino poučiti o pomenu sedanje vojne epohe, se je odložilo na prihodnjo zboro-vanje, ker se je nam obljubilo tozadevno predavanje. Za sedaj pa se učiteljskemu pri-poroča brošura tov. Kosija iz Središča »Izpod črno-rumene zastave«, kjer je do-volj pripravnega gradiva.

Glede prihodnjega zborovanja se pre-pusti odločitve predsedništvu.

—ič.

Skupne zadeve.

SLOVENSKA ŠOLSKA MATICA.

V 40. številki našega lista, z dne 20. novembra t. l., smo objavili imenik po-verjenikov S. Š. M. Tiste p. n. poverjenike, ki so se odzvali do 20. novembra svoji na-logi, smo zaznamovali z zvezdico. Od tega dne dalje pa do danes je zopet 11 po-verjenikov poslalo članarino za leto 1914. Prosimo prav lepo še ostale p. n. pover-jenike, da čimprej pošljejo imenik članov. Takih poverjenikov, ki se še niso odzvali, je še 27 in sicer: na Koroškem 1; na Kranjskem 6; na Štajerskem 12; na Go-riškem 3; v Istri 3 in v Trstu z okolico pa 2. Namesto poverjenika Antona Gruntarja, ki je mobiliziran, je pobrala članarino za sodni okraj Cerkno tov. Albina Čerželj, kar je vse hvale vredno. Mobilizirani so še ti-le poverjeniki: Hren Anton, Maca-rol Alojzij, Kalan Milko. Naj se namesto teh kdo drugi žrtvuje. Poverjenika tudi ni-ma Ljubljanska okolica.

Učiteljski konvikt.

Darila: Tvrdka M. Grubbauerjevih sinov v Lincu, tovarna šolskih zvezkov, je pisala, da daruje tudi za leto 1914 K 700 za učiteljski konvikt. Šolski zvezki Grubbauerjeve tovarne vsestajajo vsem zakonitim predpisom in to glede papirja, pivnika in linature; zato so se vdomačili ne samo po avstrijskih šolah, ampak tudi izven avstrijskih mej. Tvrdka Fran Ksav. Souvan, zaloga mamifakturnega blaga, je darovala za t. l. K 55:60 in tvrdka Gričar & Mejač pa za drugo polletje K 16 (v prvem polletju pa K 33). Obe ti tvrdki prav toplo priporočamo slovenskemu učiteljskemu. Tov. Avgust Korbar 3 K, plačal nekdo, ki je imel »predolg jezik«. **Letnina** za l. 1914: »Učiteljska gospodar-ska in kreditna zadruga v Celju« je na-kazala K 47:98; plačali so: Černej Ljude-vit, Griže, 4 K; Kopic Jakob, St. Lenart, 3 K; Lesbacher Josip, Ruše, K 2:20; Po 2 K so plačali: Žgajnar Matko, Blagovna; Hauptman M., Ribnica; Pavlovič Ivan, Videm; Knapč Janko, Videm; Šumer Hinko, Šmarje; Kelc Ivan, Nova Štifta; Punkhart J., Zibika; Ivančič Joip, Tolmin; Sottler Andrej, Grahovo; Pogačnik Fran, St. Vid; Puc Fani, St. Jur; Gorup Josip, Polensak; Vodenik Simon, Lembah; Zot-ter Ivan, Gomilsko; Gnuš Anton, Dol; Me-jovšek Rad., Reka; Rajšp Josip, Ormož; Wudler Rudolf, Liboje; Cociancig Karla, Loka in Rošker Fran, Loka, vsak K 1:60. Anton Kadunc, učitelj v Tribučah pri Črnomlju, 2 K. Anton Mahkota 2 K; prof. Ivan Maselj je daroval po tovarišu Fran Luznarju 10 K. Hvala!

Kranjske vesti.

—r— **Vič pri Ljubljani.** Tukajšnje šol-ske deklce, ki so pod nadzorstvom svojih učiteljic P. Lampetove, P. Marinkove in M. Košanove napravile mnogo zimskih pleten in za bojujoče se naše vojake, so tudi v tolažbo ubogim galskim beguncem za Božičnico nekaj poklonile.

—r— **Umrla odvetnik dr. Fr. Munda** v Ljubljani je zapustil večino svojega imetja, ki ga cenijo na več stotisoč kron, podpor-nemu društvu za slovenske visokošolce »Radogoj«. Spomnil se je tudi Družbe sv. Cirila in Metoda (1000 K) ter Marijanišča v Ljubljani.

—r— **»Rdečemu križu«** so darovale v času od 24. oktobra do 10. decembra v perilu, posteljini, zimski opravi itd. šole: Medija-Izlake, M. D. v Polju, Zatična, Žaljna, Polica, Grosuplje, Vače.

—r— **Učenke Cesarja Franca Jožeta** I. mestnega deklškega liceja in licejske ljudske šole Mladika pošiljajo našim vrlim vojakom: 27 parov zapestnikov, 12 parov nogavic, 30 parov kolenic, 15 parov nožnih krp, 1 čepico, 40 naušesnikov, 34 šalov, 23 opasnic, 7 jopičev, 1 srajco (flanella) in 2 para zimskih hlač, skupaj 192 kosov. — To je že tretja pošiljatev! Poleg tega so voditeljica in učiteljice vsak dan v bolni-cah nahajajo, negujejo ranjence in jim iz-kušajo olajšati stanje z ljubeznivo oskrbo. Učiteljice in učenke zaslužijo vse pri-znanje!

—r— **Umrla je** v Ljubljani gospa Je-dert Gorjupova, mati ljubljanskih uči-teljev Pavla in Alojzija Gorjupa, stara 79 let. Dobri materi — blag spomin! Obe-ma tovarišema naše sožalje!

—r— **Iz ljudskošolske službe.** Za su-plantko na ljudski šoli v Orneči vasi je ime-novana Valerija Zindrova.

—r— **Sadlarski tečaj** priredi kmetij-ska šola na Grmu za mladeniče, ki se ho-čejo praktično izvežbati v obrezovanju in oskrbovanju drevja, v cepljenju in gojitvi drevja v drevesnici. Tečaj bo trajal od 15. februarja do 15. maja 1915. Sprejme se šest vajencev v starosti od 16. let naprej. Sadlarski vajenci dobijo brezplačno hran-ini stanovanje, v denarju pa po 10 K na mesec. Prošnje, ki jim je priložiti izpust-nico ljudske šole in krstni list ali pa do-movnico, je vložiti pri ravnateljskemu kme-tijske šole na Grmu, pošta Kandija na Kranjskem, do 5. januarja 1915.

—r— **Vinčarski tečaj** priredi kmetij-ska šola na Grmu za mladeniče iz vino-rodnih krajev, ki se hočejo praktično izvežbati v vseh potrebnih vinogradniških in trtičnih delih. Tečaj bo trajal od 15. fe-bruarja do 31. oktobra 1915. Sprejme se osem učencev v starosti od 16 let naprej. Vinčarski učenci dobijo brezplačno hran-ini stanovanje, v denarju pa po 10 K na me-sec. Prošnje, ki jim je priložiti izpustnico ljudske šole in krstni list ali domovnico je vložiti pri ravnateljskemu kmetijske šole na Grmu (pošta Kandija na Kranjskem) do 5. januarja 1915.

—r— **Ludovik Punčuh**, enoletni pro-stovoljec v c. kr. domobranskem pehot-nem polku štev. 27. in sin tovariša Le-opolda Punčuha, nadučitelja v Gor. Lo-gatcu, biva že od 26. avgusta t. l. ko-ujetnik na Ruskem v Simbirsku ob Volgi.

—r— **Učiteljsko oboje** v Tomišlju je nabralo za »Rdeči križ« v Ljubljani: 3 vreče jabol, in 17 ruh; za zimsko obleko vojakom se je izgotovilo 9 parov zapest-nikov, 12 parov kratkih volnenih nogavic in 19 pletenih zimskih čepic. Tople spodnje hlače so še v delu. Za volno so prvič da-rovali posestniki šolsk. okoliša Tomišlja drugič jo je kupil tukajšnji krajni šolsk svet. Vse pletilno delo je izvršila tukajšnja učiteljica I. Premelčeva z učenkami po-navljalne šole in rodovine nadučiteljice Trošta.

—r— **Iz Velikih Lašč nam pišejo:** Ka-kor na mnogih šolah se je tudi na ljudski šoli v Vel. Laščah takoj po prekinjenju pouka dne 28. septembra t. l. pričelo z iz-delovanjem volnenih oblaci za vojake. V ta namen potrebna denarna sredstva je dovolil Lokalni odbor v pomoč vpolika-nih vojakov in njihovih rodovine, ki je bi-že meseca avgusta sestavljen in ki je tako pri prvem mesečnem nabiranju po vnetih domoljubkinjah nabral primeroma lep-voto 800 kron. Pod vodstvom jako pridne sodelujočih domačih učiteljic je bilo izgo-tovljenih 114 parov zapestnikov, 92 snež-neih oglavnic, 86 parov dokolenic, 50 opasnic, 31 parov krp za noge, 18 na-prsnikov in 12 parov palčnikov. — Pri-bližno tretjino izdelkov (126 komadov) je odbor poslal zbirališču naravnih darov na deželnem predsedništvu v Ljubljano, vsa ostala oblačila (277 komadov) pa je podar-jalo učiteljsko vojakom domačinom pred-odhodom na bojno polje. — Obdarjenih je bilo 78 vojakov. — Človekoljubno delo je poleg učiteljic in 59 učenk najvišjih 3 od-delkov šole vršilo tudi 50 odraslih deklet žen in gosp. — Imenik sodelujočih in obdarovanih se bo hranil v šolski kroniki. — Čast in hvala vsem! — Obe moški učni osemi pa sta skupno z gospodom županom hodili s šolskimi otroki nabirat robidnega listja. Nabranega je bilo okoli 80 košaric kar je dalo 25 kg surrogata za čaj.

Štajerske vesti.

—š— **Podružnico nemškega »Schul-vereina«** so ustanovili na Grobelnem. Za predsednika je izvoljen železniški asistent Grailer na Grobelnem.

—š— **Iz Letuša v Sav. dolini** nam po-ročajo: Na tukajšnji dvorazrednici so maplete učenke iz volne dozdaj 109 ko-sov za vojake. Material je oskrbelo delo-ma županstvo v Braslovcah, deloma so nabrale zanj učenke same. Poleg tega je